

Sygn. akt V KK 50/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Ryński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Dorota Rysińska

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **P.P.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu – w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 30 marca 2017 roku

kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego
na korzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w D.

z dnia 29 stycznia 2015 r., sygn. akt II K .../14

**uchyla wyrok w zaskarżonej części, tj. jego pkt II dotyczący
umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku
łącznego co do orzeczeń z pkt 4, 5 oraz 6 i w tym zakresie sprawę
przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w
D..**

UZASADNIENIE

P. P. został skazany następującymi wyrokami:

1. wyrokiem Sądu Rejonowego w D. z dnia 15 grudnia 2010 r. o sygn. akt II K

503/10:

- za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. popełnione w dniu 12 maja 2010 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,
 - za przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. popełnione w dniu 12 maja 2010 r. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, które to kary połączono i orzeczono karę łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności, przy czym wykonanie kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres 3 (trzech) lat próby, po czym jej wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Rejonowego w D. z dnia 21 marca 2012 r. o sygn. akt II Ko 1699/1 1, skracając jej wykonanie o okres 60 dni,
2. wyrokiem Sądu Rejonowego w D. z dnia 10 stycznia 2011 r. o sygn. akt II K 812/10 za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. popełnione w dniu 21 października 2010 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, przy czym wykonanie kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres 3 lat próby, po czym jej wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Rejonowego w D. z dnia 6 marca 2012 r., sygn. akt II Ko 1698/11,
3. wyrokiem Sądu Rejonowego w D. z dnia 9 lutego 2011 r. o sygn. akt II K 940/10:
- za przestępstwo z art. 289 § 2 k.k. popełnione w dniu 6 października 2010 r; na; karę 10 miesięcy pozbawienia wolności,
 - za przestępstwo z art. 289 § 1 k.k. popełnione w dniu 16/17 października 2010 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, które to kary, połączono i orzeczono karę łączną roku pozbawienia wolności, przy czym wykonanie kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres 4 lat próby, po czym jej wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Rejonowego w D. z dnia 20 listopada 2012 r. o sygn. akt II Ko 1434/12,
4. wyrokiem Sądu Rejonowego w D. z dnia 11 października 2011 r. w sprawie o sygn. akt II K 255/11
- za przestępstwo z art. 288 § 1 k.k. w zb. z art. 193 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.; popełnione w dniu 12 stycznia 2011 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,
 - za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w dniu 1 lutego 2011 r. na

karę roku pozbawienia wolności, które to kary połączono i orzeczono karę łączną jednego roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, przy czym wykonanie kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres 3 lat próby, po czym jej wykonanie zarządzono postanowieniem Sądu Rejonowego w D. z dnia 3 grudnia 2012 r. o sygn. akt II Ko 1433/12,

5. wyrokiem Sądu Rejonowego w D. z dnia 15 grudnia 2011 r. o sygn. akt II K 752/11 za przestępstwo z art. 209 § 1 k.k., popełnione w okresie od 1 października 2010 r. do 8 lipca 2011 r. na karę 8 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym, którą postanowieniem Sądu Rejonowego w D. z dnia 19 września 2012 r. o sygn. akt II Ko 993/12 zamieniono na zastępczą karę 119 dni pozbawienia wolności,
6. wyrokiem Sądu Rejonowego w D. z dnia 19 maja 2014 r. o sygn. akt II K 587/13
 - za przestępstwo z art. 291 § 1 k.k. popełnione w grudniu 2011 r. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności,
 - za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k. popełnione w dniu marca 2012 r. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, które to kary połączono i orzeczono karę łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrokiem łącznym z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie o sygn. akt II K 483/13 Sąd Rejonowy w D. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył orzeczone wobec P.P. wyrokami Sądu Rejonowego w D.: z dnia 15 grudnia 2010 r. o sygn. akt II K 503/10, z dnia 10 stycznia 2011 r. o sygn. akt II K 812/10 i z dnia 9 lutego 2011 r. o sygn. akt II K 940/10 kary jednostkowe pozbawienia wolności i wymierzył mu karę łączną w wymiarze 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 572 k.p.k.. umorzył, postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w zakresie wyroków opisanych w pkt 4. 5 i 6 orzeczenia. Na podstawie art. 577 k.p.k. w zw. z art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej w pkt I łącznej kary pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie o sygn. akt II K 940/10 od dnia 3 października 2013 r. do dnia 3 października 2014 r. Pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w połączonych wyrokach pozostawił do odrębnego wykonania, a także

rozstrzygnął w przedmiocie kosztów postępowania.

Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się w pierwszej instancji z dniem 6 lutego 2015 r. (k. 44).

Kasację od tego orzeczenia na korzyść skazanego wywiódł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny zaskarżając wyrok w zakresie rozstrzygnięcia o umorzeniu na podstawie art. 572 k.p.k. postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w zakresie wyroków opisanych w pkt 4, 5, i 6 tego orzeczenia.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. oraz art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, tj. art. 572 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. polegające na niezasadnym umorzeniu postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w zakresie wyroków opisanych w pkt 4, 5 i 6 wyroku z dnia 29 stycznia 2015 r., mimo iż istniały materialnoprawne warunki do połączenia kar jednostkowych pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, orzeczonych na mocy wyroków opisanych w pkt 4 i 5 tego wyroku, tj. wyroków Sądu Rejonowego w D. o sygn. akt II K 255/11 i II K 752/11.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w D..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego okazała się zasadna w stopniu oczywistym, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Rację ma skarżący, że procedując w przedmiocie wydania wyroku łącznego Sąd Rejonowy w D. dopuścił się rażącego i mającego istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego, tj. art. 572 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. poprzez niezasadne umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w zakresie wyroków opisanych w pkt 4, 5 i 6 orzeczenia, pomimo zaistnienia warunków do połączenia kar jednostkowych pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, orzeczonych na mocy wyroków Sądu Rejonowego w D. o sygn. akt II K 255/11 (pkt 4) oraz II K

752/11 (pkt 5).

Zaskarżony wyrok łączny nie został poddany kontroli instancyjnej i w związku z tym nie zawiera uzasadnienia, co z kolei nie pozwala na poznanie motywów, którymi kierował się Sąd podejmując przedmiotowe rozstrzygnięcie. Niemniej treść orzeczenia wskazuje, że umorzenie postępowania w zakresie wyroków oznaczonych jako 4, 5 i 6 było wynikiem uznania, że brak jest warunków do połączenia wymienionych wyroków jednostkowych.

Dokładna analiza wyroków, a w szczególności dat wydania orzeczeń i dat popełnienia czynów przypisanych P. P. jednoznacznie wskazuje, że w dacie orzekania przez Sąd Rejonowy w D., istniały warunki do połączenia karą łączną kar jednostkowych orzeczonych w ramach wyroków oznaczonych jako 4 i 5.

Zgodnie z art. 569 § 1 k.p.k. wyrok łączny wydaje się, jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej w stosunku do osoby prawomocnie skazanej różnymi wyrokami. Warunki orzekania kary łącznej, o których mowa w art. 569 § 1 k.p.k., to przede wszystkim przesłanki wynikające z art. 85 k.k.

Przepis art. 85 k.k. – w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. – stanowił, że jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju lub inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną biorąc za podstawę, kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawarty w art. 85 k.k. zwrot: "zanim zapadł pierwszy wyrok" odnosi się do pierwszego chronologicznie wyroku, który zapadł przed popełnieniem przez sprawcę kolejnego (kolejnych) przestępstwa. Wobec powyższego o przesłankach do orzeczenia kary łącznej, a co z tego wynika i wyroku łącznego, decydują dwa warunki zbiegu: pierwszy to popełnienie przez sprawcę dwóch lub więcej przestępstw i drugi - popełnienie tych przestępstw "zanim zapadł pierwszy wyrok" (vide: uchwała składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2005 r. I KZP 36/2004, OSNKW 2005 nr 2 poz. 13).

Użyte w ustawie określenie "zanim zapadł pierwszy wyrok" nie oznacza przy tym, że punktem odniesienia ma być jedynie pierwszy wyrok skazujący, jaki

kiedykolwiek wydano wobec skazanego, lecz chodzi każdorazowo o ten wyrok, który jest chronologicznie pierwszy w odniesieniu do konkretnej, wyodrębnionej grupy, pozostających w zbiegu realnym, przestępstw objętych prawomocnymi wyrokami jednostkowymi. Nie ma tym samym przeszkód prawnych, by spośród skazań, utworzyć kilka grup obejmujących skazania za czyny popełnione zanim zapadł kolejny "pierwszy" - z punktu widzenia tej konkretnej grupy przestępstw - wyrok. Oznacza to, że w wyroku łącznym może zostać wymierzona więcej niż jednak kara łączna.

W świetle tych uwag, biorąc pod uwagę wzajemne usytuowanie dat wydanych wobec skazanego wyroków oraz czasu popełnienia przez skazanego poszczególnych przestępstw wskazać należy, że realny zbieg zachodzi także pomiędzy przestępstwami, za które P. P. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w D. z dnia 11 października 2011 r., sygn. akt II K 255/11 (pkt 4) oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w D. z dnia 15 grudnia 2011 r., sygn. akt II K 752/11 (pkt 5), albowiem czyny, za które P. P. został skazany wymienionymi wyrokami zostały popełnione zanim zapadł pierwszy z nich, czyli przed dniem 11 października 2011 r. W przedmiotowych sprawach P. P. został skazany na kary jednostkowe 6 miesięcy pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 288 § 1 k.k. w zb. z art. 193 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnione w dniu 12 stycznia 2011 r. i karę roku pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w dniu 1 lutego 2011 r. (wyrok o sygn. II K 255/11) oraz karę 8 miesięcy ograniczenia wolności (z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym) orzeczonej wyrokiem o sygn. akt II K 752/11 za przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. popełnione w okresie od 1 października 2010 r. do 8 lipca 2011 r. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że ostatnia z tych kar, tj. kara 8 miesięcy ograniczenia wolności została wykonana w ramach zastępczej kary 119 dni pozbawienia wolności orzeczonej postanowieniem Sądu Rejonowego w D. z dnia 19 września 2012 r., sygn. akt II Ko 993/12. Sąd Najwyższy podkreślał już bowiem w swoim orzecznictwie, że w przypadku spełnienia przesłanek określonych w art. 85 k.k., połączenie prawomocnych kar w wyroku łącznym jest obligatoryjne, niezależnie od etapu i sposobu wykonywania tych ostatnich. W efekcie, nawet odbycie przez skazanego w chwili orzekania w

przedmiocie wydania wyroku łącznego wszystkich wymierzonych kar w warunkach określonych w art. 85 k.k., nie stanowi przesłanki do umorzenia postępowania na podstawie art. 572 k.p.k. (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2006 r., sygn. I KZP 11/06, OSNKW 2006/7-8/64, OSP 2007/7-8/91; wyrok SN z dnia 23.04.2015 r., sygn. akt II KK 84/15, Lex nr 1681879).

Jednocześnie wskazać należy, że przyjęcie realnego zbiegu w razie spełnienia ustawowych przesłanek, które wynikają z przepisu art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. jest nie tyle uprawnieniem, co obowiązkiem Sądu.

W realiach przedmiotowej sprawy nie ulega wątpliwości, że umarżając postępowanie odnośnie skazań w sprawach o sygn. akt II K 255/11 oraz II K 752/11 Sąd Rejonowy rażąco naruszył wymogi art. 572 k.p.k.

Stwierdzone uchybienia skutkować musiały uchyleniem wyroku w zaskarżonej części i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w D. (art. 537 § 2 k.p.k.).

W postępowaniu ponownym Sąd Rejonowy obowiązany jest uwzględnić przedstawione wyżej zapatrywania prawne i wydać orzeczenie z wyeliminowaniem sygnalizowanych wyżej uchybień oraz w granicach przekazania (art. 442 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.) , a także w oparciu o przepisy obowiązujące przez 1 lipca 2015 r. (art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 396), mając na uwadze, że kasacja została wniesiona na korzyść skazanego (art. 443 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.